

Dansk dame gav Sydafrika julemærke

Af overlærer og forfatter Franck Petersson, Ålborg

Også i Sydafrika har man et specielt julemærke. Det blev første gang udgivet i 1929 på initiativ af en dansk dame, Maja Christiansen, som siden er blevet stærkt hyldet og hædret for denne indsats.

For 50 år siden udkom det første julemærke i Sydafrika. Når det bør nævnes som noget særligt, nu hvor mere end hundrede lande har taget fader Holbøll's idé til sig, så skyldes det, at det var en dansk dame, Maja Christiansen, der var den direkte initiativtager til dette mærke.

Maja Christiansens mand blev som direktør for ØK i Sydafrika stationeret i Durban kort før Første Verdenskrigs udbrud. Maja Christiansen havde et stort ar-

bejde at udføre som værtinde i hjemmet, der skulle modtage så mange forretningsforbindelser, men hun fik også tid til at deltage i en kvindeforenings sociale arbejde. Denne forening prøvede at interessere regeringen for tuberkuloseproblemet, men uden held. Da var det, at ideen om et julemærke kom til Maja Christiansen, og i første omgang talte hun kun med sin mand om sagen.

Da var det, som om en appelsin var landet i hendes turban. I 1923, da familien

var på ferie i Danmark, skete det, at hun ved en middag fik postmester Holbøll til bords, og hun kunne ikke lade være at tale med ham om julemærkeideen, nu kunne hun vende tilbage til Durban fuld af inspiration til at gå igang med arbejdet. På dette tidspunkt havde der været en indsamling til kræftens bekæmpelse, som var blevet omtalt meget i aviserne, og derfor gik hun til chefredaktøren af et af de største blade Natal Mercury, og fortalte ham om sin idé.

Han syntes, det var en fin idé og foreslog at sende et brev til postministeriet og anmode om tilladelse til at fremstille og sælge et sådant mærke, ligeledes måtte man igang med at finde et motiv for det første mærke. Det blev gjort, og motivet blev taget fra Bing & Grøndahls juleplade 1908 med stjernen over stalden i Betlehem.

Den 13. november 1929 fik Maja Christiansen et telegram fra postministeriet med en tilladelse til at sælge mærket fra alle postkontorer i unionen, men det var lovlig sent, mærkerne skulle allerede have været på postkontorerne. Hun gik da til en bogtrykker for at få mærkerne fremstillet hurtigt, men det kunne ikke lade sig gøre. Da kvinderne i trykkeriet hørte, hvad det drejede sig om, tilbød de at arbejde om natten for at fremstille mærket, og arbejdet var igang, men næste morgen fik hun et telegram om, at mærkerne skulle være i Prætoria senest den 29. november, hvorfra de skulle distribueres til unionens 900 postkontorer. Mærkerne kunne nok være trykt, men der var problemer med forsendelsen. På grund

af den store luftfugtighed kunne de ikke sendes i en almindelig trækasse, men måtte sendes i en kasse foret med metal, for at mærkerne ikke skulle klistre sammen til én stor blok, inden de nåede bestemmelsesstedet. En af medarbejderne på trykkeriet havde på sit loft en sådan kasse stående med bøger i, og den måtte hun gerne få. Der var ingen tid at spilde, så hun fik fat i et par negre på et gadehjørne, de ville gerne tjene en ekstra skilling ved at give et nap med. Med de to negre i en taxa kørte hun straks ud og fik fat i kassen, tømte bøgerne af, kørte tilbage og pakkede mærkerne og så af sted til banegården.

Mærkerne nåede frem til tiden, men p.g.a. det meget forhastede arbejde, var der ikke blevet så stor reklame for mærkerne, så det første år indbragte salget kun kr. 15.000,-. Nu besluttede Maja Christiansen at foretage en rejse rundt i unionen for at fortælle om mærket og om det arbejde, man ønskede at udføre for de indkomne penge. Det var et område på størrelse med hele Skandinavien, hun skulle gennemrejse,

og hun talte alle steder, hvor hun kunne få lejlighed til at få folk i tale, i skoler, biografer, Røde Kors-foreninger, Rotary-klubber, kvindeforeninger og i private hjem. Nogle steder udvandrede folk, fordi hun kun talte engelsk, men man forstod hende, når folk blev klar over, at hun var dansker og ikke magtede africans. I Capeprovincen følte man sig stødt over, at hun kom fra Durban for at samle penge ind i Capeprovincen, indtil man blev klar over, at hver provins kunne disponere over sine egne penge. En journalist spurgte hende engang, om hun troede, at Danmark ville takke hende for det arbejde, hun gjorde i det fremmede for at samle penge ind til danske børn. Den samme misforståelse gjorde sig gældende, da hun opsøgte velhavende forretningsfolk for at få dem til at bruge mærket på deres post.

Hendes rejse havde givet resultat. I de følgende år indbragte julemærket mere end kr. 800.000,-, og folk interesserede sig for arbejdet, ja, i 1933, da man i Durban havde fået for mange mærker, henvendte hun sig til en

Det sydafrikanske postvæsen har i anledning af jubilæet udgivet et specielt tuberkulose-frimærke og på førstedagskurverten fra udgivelsesdatoen den 13. september er Maja Christiansen afbilledet.

rig forretningsmand for at få ham til at aftage nogle af mærkerne. Da han hørte, at der var et restlager af mærker, som løb op i kr. 5000,-, lovede han at tage alle mærkerne, hvis hun aldrig ville fortælle til nogen, hvem han var. Det gjorde hun, og han fik mærkerne og betalte.

Der var nu gået fem år, og mange mente, at der var penge nok til at gå i gang med opførelsen af det første

sanatorium, men samtidig blev hendes mand hjemkaldt til Danmark, og en komité blev nedsat til at videreføre arbejdet. Maja Christiansen nåede at lægge grundstenen til det første sanatorium. Det var en granitsten, som bar hendes navn og data, og hun brugte en sølvkurske, som hun bragte med sig hjem. Ligeledes fik hun en skrivelse med en kronologisk redegørelse for arbejdets forløb ind-

til dato. Da sanatoriet blev indviet, blev der lavet en afstøbning i guld af den nøgle, som åbnede døren første gang. Denne guldnøgle blev sendt til Maja Christiansen, og alle disse ting opbevares i dag i Holbøll's mindestue i Den gamle By i Århus.

Maja Christiansen døde i 1971. Men forinden nåede hun at besøge det første sanatorium, Sunshine Home,

i Pietermaritzburg, og på vejen dertil et andet Sunshine Home i Belleville, hvor hun ved ankomsten blev mødt af hele børneflokket på Sunshine Home, de løb hende i møde og sang »We are the sunshine«, hvad der smeltede hendes hjerte og gav hende en klump i halsen, så hun vanskeligt kunne tale.

Man har heller ikke glemt Maja Christiansen i Sydafrika, og i jubilæumsskriftet, skriver den daglige leder af hovedkontoret i Durban om Maja Christiansen: »Jeg vil gerne have lov til at bringe min hyldest til grundlæggeren, Mrs. Maja Christiansen, som ved sit utrættelige arbejde bragte spædbarnet Christmas Stamp Fund til verden, i vore dage kendt som The Union of South Africa Christmas Stamp Fund. Jeg er sikker på, at hun ville føle sig vel belønnet, hvis hun kunne se den store rolle, som julemærkefonden spiller i bekæmpelsen af tuberkulose i South Africa«.

Ved jubilæet har postvæsenet i Sydafrika fremstillet et specielt tuberkulosefrimærke, som udkom den 13. september d. å., og på første-dags-kuverten fra

denne dato er Maja Christiansen afbilledet.

Det sidste Sunshine Home i Sydafrika lukkede i begyndelsen af 1978. Der er ikke brug for disse længere, da lægevidenskaben i vore dage er nået så vidt, at man tillader tuberkuløse børn at blive hos deres forældre. Det betyder ikke, at fondens arbejde er slut, der er blot tale om en strukturændring. I dag har man mobile klinikker, som behandler de syge børn i deres hjem, og arbejdet foregår mest i fjerntliggende landsbyer.

Den 14. oktober 1977 indviedes i Pietermaritzburg en lille mindepark for at ære Maja Christiansen. Byens borgmester afslørede en mindeplade, der bar flg. inskription: »Til minde om Maja Christiansen, dansk statsborger, som grundlagde South African Christmas Stamp Fund i 1929«.

Det var ikke blot i Sydafrika, Maja Christiansen gjorde et stykke arbejde for syge børn. I mange år var hun medlem af den danske julemærkekomité, hvor hendes uselviske arbejde blev værdsat meget højt.

Franck Petersson.